

До:

**Представяващия Висшия Съдебен
съвет**

До:

**Прокурорската колегия на Висшия
Съдебен съвет**

ОТВОРЕНО ПИСМО

От:

**СНЦОП “Обединение на свободните
адвокати“**, представлявано от
адв. ЕМИЛ А. ГЕОРГИЕВ -Председател
на УС

**УВАЖАЕМИ Г-Н МАГДАЛИНЧЕВ,
УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА ПК КЪМ ВВС,**

Един от основните принципи в наказателния процес е презумпцията за невиновност, конституционно установена в чл. 31, ал. 3 от КРБ, установена в Харта на основните права на Европейския съюз в нейния член 48, както и регламентирана в чл. 16 от НПК - обвиняемият се смята за невинен до установяване на противното с влязла в сила присъда. Посочената презумпция може да бъде опровергана единствено с влизането в сила на постановена спрямо конкретното лице осъдителна присъда.

В тази връзка се обръщаме към Вас, сериозно обезпокоени от начина, по който се нарушава конституционно установената презумпция за невиновност на българските граждани при наложилата се в последните години практика на медийно оповестяване на доказателства от досъдебни производства от страна на наблюдаващи прокурори, а също и при изявления на Главния прокурор. При съществуваща законова забрана за това, доказателствата, събирани от Прокуратурата, стават публични още в хода на производството, следствената тайна бива разкривана. Същевременно бива силно

ограничено правото на защитата за реципрочен коментар и се установява тенденция да бъде търсена отговорност от адвокати, които се противопоставят на опитите за т.н. "медийно правосъдие".

Напомняме на Прокуратурата и членовете на Прокурорската колегия (ПК) на ВСС, че Адвокатурата е призвана да защитава правата и законните интереси на гражданите. Едно от основните конституционно и процесуално уредени граждански права е правото на справедлив процес, пряко свързан с презумпцията за невинност.

Презумпцията за невинност е предмет и на четвъртата мярка по т.нар. "Пътна карта за укрепване на процесуалните права на заподозрени лица или на обвиняеми в рамките на наказателното производство, приета през 2009 г. от Съвета на ЕС, уредена в Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 09.03.2016 г. относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невинност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство" (наричана по-долу за краткост - Директивата). По-специално, тя е развита в глава 2 на Директивата, съдържаща общо 5 члена. Първият от тях - чл. 3, преповтаря основния текст на принципа, като го обвързва със задължението на държавите-членки да гарантират спазването му: „Държавите членки гарантират, че заподозрените и обвиняемите се считат за невинни до доказване на вината им в съответствие със закона.”

Тук е мястото да уточним, че, въпреки че фигурата на заподозрения формално отпадна в българския наказателен процес преди повече от десет години, формулировката на разпоредбата, отчитайки и допълнителните разяснения, съдържащи се в параграф 12 от Преамбюла на Директивата, позволяват да се определят адресатите на презумпцията за невинност и това са не само официално обвинените лица, но и всяко друго лице, от момента на задържането му или от момента, в който компетентните органи, чрез действия или актове, в това число неофициално оформени, са дали да се разбере, че даденото лице е заподозряно в извършването на престъпление или дори на предполагаемо такова. Следователно, в наказателното производство, провеждано по реда на НПК, презумпцията за невинност следва да се разпростира и върху лицата, задържани за 24 часа със заповед за арест по реда на ЗМВР или такива, имащи качеството на „свидетел”, когато от обстоятелствата по делото може да се съди, че са главни заподозрени.

Важно е да се отбележи, че задължението обвиняемите да не се представят като виновни обвързва всички компетентни органи, пряко обвързани с конкретното наказателно производство, в това число - съд, прокуратура, следствени органи, полиция; но също така и членове на Парламента и правителството, министри или други публични длъжностни лица (например - служители на КПКОНПИ) (параграф 17 от преамбюла на Директивата). Алинея 3 на цитираната норма изрично

постановява, че задължението обвиняемите и заподозрените да не бъдат представяни като виновни, към момента не възпрепятства публичните органи да разпространяват публично информацията относно наказателното производство, когато това е строго необходимо по съображения, свързани с наказателното разследване или от обществен интерес. За да се разбере правилно обхвата на предвиденото изключение, трябва да се съобразят разясненията, съдържащи се в параграф 18 от преамбюла на Директивата. Така например - "съображение, свързано с наказателното разследване", би била необходимостта от показване на видеоматериал, с цел идентифициране на предполагаем извършител, а "обществен интерес" би представлявала необходимостта от информиране на населението за опасност, свързана с екологично престъпление или необходимостта да се информира обществеността за състоянието на наказателно производство, с цел предотвратяване нарушения на обществения ред.

Захранването на обществения интерес по определено разследване, както и популяризирането на обвинителната теза не попадат сред тези изключения. В тази връзка, в същия параграф 18 от преамбюла на Директивата следва изричното уточнение, че използването на съображения за прилагане на изключението от общата забрана обвиняемите и заподозрените да бъдат представяни като виновни, следва да бъде ограничено до случаите, когато това би било „обосновано и пропорционално“, като дори в този случай „начинът и контекстът, в който се разпространява информацията, не следва да създават впечатлението, че лицето е виновно, преди вината му да бъде доказана в съответствие със закона.“

Съгласно чл. 14, ал. 1 от Директивата, държавите членки са длъжни да я транспонират (да приведат законодателството си в съответствие с разпоредбите ѝ, приемайки, където е необходимо, нужните разпоредби или законодателни изменения) най-късно до 01.04.2018 г.

Към настоящия момент Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 09.03.2016 г. не е транспонирана. Същата е описана като „Релевантен акт от европейското законодателство“ в Преходните и заключителни разпоредби към Закона за изменение и допълнение на НПК, обнародван в бр. 7/2019 г. на ДВ, съобразно задължението на държавите членки да се позовават на съответните директиви при приемането на транспониращите ги мерки. Нито една законодателна промяна, извършена с това изменение на НПК, обаче, не може да бъде отнесена към Директивата, транспонираща частично или изцяло описаните по-горе аспекти на презумпцията за невинност. А описаните разпоредби на Директивата имат директен ефект.

През последните месеци станахме свидетели на все по-налагаща се практика на Прокуратурата на Република България да „огласява“ факти, доказателства, обвинителни тези и дори само подозрения,

свързани с текущи досъдебни производства и по отношение на различни лица, понякога имащи качеството на обвиняеми, а понякога – само на „заподозрени“ по смисъла на Директивата. Основанията за тези т.нар. „огласявания“ от страна на Прокуратурата бяха различни и посочвани като "предвид общественения интерес", "в отговор на изказвания на обвиняеми и техни адвокати", а дори и "с оглед подготвяно обжалване на съдебно определение, с което се отказва налагането на най-тежката мярка за неотклонение на обвиняем" (делото, известно сред обществеността като „НАП Лийкс“). Нито едно от тези основания не попада в обхвата на изключенията по чл. 4, ал. 3 от Директивата. Във всички случаи, обаче, Прокуратурата, чрез говорителя си или чрез Главния прокурор, изтъкваше факта, че огласяването било станало с разрешение на наблюдаващия прокурор.

Разгласяването на материалите по разследването е предмет на оскъдна законодателна уредба в чл. 198 НПК. Фокусът на тази разпоредба, обаче, не е в основанията за разгласяване на материали от разследването, а в разрешителния режим на това разгласяване – „Материалите по разследването не могат да се разгласяват без разрешение на прокурора.“ В процесуалния закон, уреждащ наказателното производство, липсва конкретна разпоредба, която да урежда предпоставките и законната цел, обосноваващи разгласяването на материалите по разследването, както и да обвързва това правомощие със задължението за гарантиране спазването на презумпцията за невинност.

Считаме, че не се касае за празнина в закона, предвид ясната уредба на презумпцията за невинност в Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета и нейния директен ефект, но намираме, че с оглед новите тенденции в упражняването на правомощията на Прокуратурата по чл. 198 НПК, е наложително ангажирането на ПК на ВСС с приемане на решение, което да има задължителен характер и за Главния прокурор, който въз основа на него, да издаде методически указания към всички прокуратури и прокурори в България по въпроса: **„Какви са пределите на правомощието на Прокуратурата на Република България по чл. 198 НПК да разрешава разгласяването на материали от разследването, в контекста на основния принцип в наказателното производство, уреден в чл. 16 НПК, съгласно който обвиняемият се смята за невинен до установяване на противното с влязла в сила присъда, както и с оглед разширения обхват на презумпцията за невинност, уреден в Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 09.03.2016 г. относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невинност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство?“**

Считаме, че сезирането на ВСС, като административен и управляващ орган на Съдебната власт, с този важен въпрос е много важно в настоящия момент, когато всекидневно писмени доказателства и аудиозаписи от досъдебни производства „изтичат“ уж законно от Прокуратурата и по този неправомерен начин се засягат в значима степен граждански права в противоречие на основни правни принципи и конституционни постановки, тъй като най-новата практика на ПРБ по прилагането на чл. 198 НПК засяга пряко едно от основните граждански и процесуални права – правото на справедлив процес и правото да бъдеш считан за невинен до доказване на противното с влязла в сила присъда.

Поради това, от името на СНЦОП „Обединение на свободните адвокати“ Ви призоваваме да подложите на задълбочено обсъждане и сериозен анализ тук поставения въпрос и да информирате обществеността за взетите от Вас решения!

С уважение,
за СНЦОП „Обединение на свободните адвокати“,
адв. Емил А. Георгиев - Председател на УС